

AZ ÉLET KICSIT KÖLTSÉGES, DE MIT MONDJON A ZÖLDSÉGES?

NYAKAS LACI, ÓBUDA DALKRÓNIKÁSA

Miután a régi, nemritkán évszázados múltú óbudai vendéglők története a helybeliek kocsmajárásos, evős-ivós-mesélős-mulatós szokását kevésbé őrizte meg, a személyes események homályba veszttek. Nyakas Lacit tréfás-mélabús sors-történetek ihlette kupléi, sajátos sanzonjai, dalosversei viszont róluk szólnak, belőlük szövődik Óbuda dalkrónikája.

FOTÓK: VÁCZY ANDRÁS

Nyakas Laci képzett muzsikus, gitározik, hegedül, billentyűs hangszeren játszik. Tagja volt a hatvanas évek végén alakult népszerű, a korszak magyar és külföldi slágereket játszó Flamingó zenekarnak. 1975-től hivatásos zenész, művelődési házak rendezvényein, ORI műsorokban, fővárosi vendéglátóhelyeken dolgozott különféle formációjú együttesekben. 1980-tól évekig horányi vendéglőkben (Horány Gyöngye, Meteor Vendéglő, Zöldcsárda) lépett fel, megismerte és megszerette a törzsvendégeket – mint ahogyan ők is Lacit –, amikor pedig megszállta az ihlet: róluk, az életükről írta meg első kuplészerű kocsmadallait, mint például a dunai révészekről szóló a „Hajós Janit”. Azonmód szívükbe zárták az emberek, hétvégenként kazettás magnóra vették dalait, és adták tovább ismerősöknek, rokonoknak. Mivel akkoriban hivatalos felvételtől szó sem lehetett, néhány zugterjesztő rákapott, és stúdióberendezéssel jobb minőségben kazettára másolta, majd vidéki piacokon, vásárokon pult alól árulta a Nyakas muzsikát. Ezekről a kalózkodókról szól a Nótatolvaj című dal.

A Tímár utca végén, a Szentendrei HÉV megállójában volt a Goldberger Textilgyár sportpályáján a népszerű Goli, vagy ahogy a népnyelv hívta, a Mocsaras söröző. Hollik Miklós, a vendéglő vezetője egy békásmegyeri rendezvényen hallotta Lacit muzsikálni. Megtetszett neki, és az 1988-as esztendő egy hűvös késő őszen szerződést ajánlott. Így kezdődött az óbudai dalkrónika...

DALBAN AZ ÉLETÜK

Estéről estére, amikor Laci elővette és behangolta gitárját, később szintetizátorát, sorra érkeztek a törzsvendégek. Jött Cseles (Jámbor) Pista bácsi, az egykori NB I-es focista, Kubala, Bozsik, Puskás haverja, és csak mesélt, mesélt, ki nem fogyott a régi történetekből. Ráadásul nagy zslugás volt. Olyan nem volt, hogy Pista bácsi kihagyott volna egy estét.

Grilles Erzsébet és családja, a szép Andaházy lányok és Petőcz (Zöldséges) Karcsi csapata feleségével, Eszterrel minden rendezvényen a fő hangulatadók voltak. Karcsi és Józsi, a két zöldséges kapta

a Zöccséges című dalt: „Csak az az egy vigaszom, / az óbudai piacon mindenki a haverom / a nem-jóját. / Hagyma, krumpli karaláb, / ha eladom hamarabb, / elhuzatok a kocsmában egy nótát. / Az élet kicsit költséges, / de mit mondjon a zöldséges? / Csak annyit mond, hogy jónapot, / vegyen ré-pát, jó nagyot.”

A Bundás című nótát, mint egy fricskát annak a Sasovszki Ferinek írta Laci, aki bundakabátot ígért a feleségének, persze az soha nem kapta meg: „Ha volna pénzem, mint ahogy nincsen, / kapnál egy bundát örökbe kincsem. / Jaj, az a bunda leérne térdig, / s a nép lesne rád a buszon Érdig. / Már szinte hallom, / sommás a mondás, / hogy milyen puccos ez a kis bundás. / Ha volna pénzem, sohase fáznaál, / jöhetne nagy tél, bundába járnál. / Szép bunda volna, azt hiszem írha, / de világra sem jött még az a birka, / amiről néked bundád lesz kincsem, / mer’ ugye nékem pénzem, az nincsen.” Karcsi feleségének pedig: „Azt mondom én, Eszter, / megbánod még egyszer, / megbánod ezerszer, / hogy nem szerettél, Eszter...”

Nádori Pali, a kézilabdás lányok edzője szintúgy mindennapos vendég volt, s akárcsak Strauss, a vállalkozó, anyagilag támogatta a csapatot. Kárpitos Jancsi ihlette a Nem vagyok én zugivó című dalt, Horgász Karcsi pedig a Fogtam egy kecsagét, hű az anyja köcsögét című horgásznótát.

Rostás Józsi az akkor még működő Goldberger Textilgyár festődéjében volt művezető, róla szól, hogy „Énnékem az unikum, Rostásnak a sör, / Angelának a konyak, / hun van a vödör...”, majd a refrénnél: „Igyál Józsi, / úgysem vagy boldog, / rosszul mennek nálunk a dolgok. / Én is tudom, te is tudod, / jobb, ha nem tagadod...”, majd a végén: „Holnap is nap lesz, Józsi, / holnap is forog a kerék, / holnap se’ kapsz majd prémiumot, / egy órai béredért egy unicumot”.

Törzsvendég volt Virágos Pisti, akit Hufnágelnek hívtak, s erre ő bizony meglehetősen büszke volt, hiszen amikor ment a tévében a Mézga család, mindannyiszor elhangzott a neve. Hollik Mikiről a „Miki, Miki, jól nézünk ma mi ki!”, „Mérnök” Feriről, aki akkoriban szabadult, és lakás ürügyén úgy udvarolt Laurának, hogy adják el a kéglit, költözzenek Bácsalmás környékére, ahol az ember nincs úgy szem előtt, a „Hallja-e Laura? / Menjünk le falura!

/ Ott nyerít a csikó, s bőg a tehén, / ott csipog a csibe /nagyba' meg kicsibe', / s boldogok lehetünk, / maga meg én" dalt költötte.

Székhelyi Tibi egykori kocsmáros rajongott Laci nótáiért. Idejekorán elhagyta a társaságot, s utolsó kívánsága volt, hogy urnája mellé tegyenek egy üveg konyakot és egy Nyakas Laci-kazettát. – Talán ez életem legnagyobb sikere... – idézi fel Laci.

Nem hagyta érintetlenül a politikai fordulat a Mocsarast sem. 1989–1990-ben az SZDSZ óbudai szervezetének tagjai Tímár utcai székházukból esténként lejártak vacsorázni, kedvelték Laci rendszerváltó dalait, mi több, követték oda, ahol muzsikált. Többek között a Lévay család, Szász Domokos későbbi parlamenti képviselő és Tarlós István az SZDSZ és a Fidesz közös polgármesterjelöltjeként is megjelent olykor.

Nyakas Laci dalaiban a vidám, csevejes, nótázó estek hangulatának, a vendégek zsánerképeinek dallá örökítése kortörténeti lenyomat. Maga a rendszerváltás is tükröződik a nótákban: „Az én apám ritkán szólt, mert becsületes ember volt, / ha lökték a süket dumát, / legyintett, meghallgatta, / csak a végén beintett. / Mert az én apám ritkán szólt, / hisz' becsületes ember volt. / Az okosok elvitték a koncot, / néki hagyták a nyugdíjas csontot” – ilyenkor Székely Tibi rendelt még egy konyakot és egy sört Lacinak.

HAJRÁ, KERÜLET!

Történt 1990-ben, hogy néhány hónapig a Berghammer Róbert vezette Kerület vendéglőbe hívták Lacit zenélni. S hogy ne menjen üres kézzel, írt a III. kerületi TVE labdarúgó csapat számára egy indulót Hajrá, kerület! címmel. Fel is vették, kazettán évekig játszották mérkőzések előtt és után, néhány éve pedig Körmendi Péter (ő is óbudai gyerek) hangszerelésében immár CD-n is hallható a Kerület mérkőzésein. „Hajrá, kerület, első a becsület! / Jó csapatban bízni kell, / máma újra győzni kell. / Hajrá, kerület, győztesek legyetek! / Mert ma egész Óbuda itt van veletek.”

HAJDAN VOLT MACSKAKÖVES UTCÁBAN

Ahogy pörgött az idő rostája, úgy muzsikált Laci sorra, mára már csak emlékekben élő vendéglőkben. A Római megálló a Szentendrei úton, a Kikötő a Római-parton és a Három haver a Búza utcában, ahol az egykori óbudai szenesek világáról énekelt Gazsi törzsvendég kérésére: „Rendes gyerek az óbudai szenes, / néha többet iszik, mint amennyit keres...”

Alighanem a múlt századforduló egyetlen óbudai ereklyéje a Vidocq. Ahogy ballag az ember a Tímár utcától a Lajos utcán, a macskaköves (ez is múlt) úton, szemébe tűnik kötelekkel összefogott léces cégére. Ide vezérelte krónikás sorsa Nyakas Lacit, ide hívta 2001-ben Berghammer Róbert, a népszerű „Bogyó”. Néhány hónapot a tágas, fehérre festett téglafal-as, zöld asztalokkal és székekkel otthonosan berendezett pincehelyiségben muzsikált Laci, és mondani sem kell, dalaival nyomta rá az időpecsétet.

– Mi van veled, Lacikám? – kérdezi Bogyó bácsi a legutóbbi találkozáskor, s csak úgy mellékesen int a pincérnek. Korsó habzó sör terem az asztalon.

– Mi van? Mi volt? – kérdez vissza Laci, s ebből fél-szavakból szőtt történetek sorjázna: „Egy óbudai házban, a Lajos utca százban, / egy baldachinos

ágyban, /ott vár a babám. / Ha negyvenultiszáz van, / benn vagyok a pácban, / mert abban a házban / már ott vár a babám. / Elmennék, de nem tudok, / hisz' éppen a Goliban ultizok...” – és közben elhangzik: „Oda járok titokba', / borozni a Vidocq-ba.” És ott ihlette meg Lacit a két betérő rendőrfőiskolásnak ajánlott Zsarudal: „Jó ember a zsarú, / csak a sorsa sanyarú. / Mert az élet keserű, / a bor meg savanyú...”

DALKRÓNKA ÓBUDA SZÉLTÉBEN-HOSSZÁBAN

Míg a múlt-múltszázad végén régi patinájukban fogadták a vendéglők az enni-inni-mulatni vágyó férfiakat és asszonyokat, ma egy korsó sör vagy nagyfröccs közben hozzák szóba a mulatós estét a sokat megélt óbudaiak. Laci is útba ejtette szabad estéin egyiket-másikat, és persze dalos-verset hozott össze róluk. Szólnak ezek a dalok a régi, nagyon népszerű Kéhliről, ahol hangulatos sramlizene szólt, s ahol gyakran lehetett találkozni olyan hírességekkel, mint Ruttkay Éva, Latinovits Zoltán, Sinkovits Imre, és ahol sokhúros gitárjával Gráf Szepi bécsi és óbudai dialektusban énekelt.

„Míg Óbudára kidöcög a sárga villamos, / amíg élek, arrafelé elkalandozok. / Ami maradt Óbudából, oly nagyon kevés, / csak egy kocsmá maradjon meg, / nékem az elég. / Ott vagyok otthon, hol a sramli szólt, / Kéhli mama főzte a harapnivalót, / túrós csusza, halászlé, jó nagy adagok, / Óbudai gyerek voltam, az is maradok.”

Nem hiányzik a kocsmasorból a halászléjéről méltán híres Régi Sipos sem: „Tudod-e, kislány, merre van Óbuda? / Ne tettesd magadat, / nem vagy te oly buta, mert / Szép a nyár itt, no meg a tél, / nincs messze a Kolosy tér. / S jó kocsmának ott a Sipos, hisz' / iddógálni sose tilos. / Ha egyszer eljössz, / itt maradsz babám, / Örökre Óbudán.”

UTOLSÓ DAL A SLÓZIBÓL

Múltjáró nosztalgia: szűk utcák, földszintes házak, dohányfüst kavarog a kiskocsmákból, és zene, ízig-vérig óbudai zene szól. Ilyen volt a múlt

századfordulón a Schlosser család kocsmája, a „Slózi”. Schlosser Magdi hívta el Bécsi úti söröző-jébe muzsikálni Lacit.

– Tudod, Lacikám, voltak cudar viharok, és voltak szép napok az életemben – mondja a tavaszi napfényben fürdő teraszon távolba révedő szemekkel, halvány piros mosollyal. Laci követi a messzeségbe, aztán kettesben éneklük a dalt: „Kint Óbudán, éjfél után, / amikor a Ferde lámpa már bezár, / akkor megyünk a Schlosserbe, mert az csudajó, / már az utcán hallatszik a harmonikaszó. / Fröccs ide, fröccs oda, / gyere te is, ne legyél oly ostoba, / egyszer élünk, miből? / Magam se' tudom, / ezt a nótát a Schlosserben neked hoztam: / Hogy kint Óbudán, éjfél után, / amikor az összes kocsmá már bezár, / mikor megyünk a Schlosserbe, az volna a jó, / ha megállna a Bécsi úton a sétahajó.”

Tavaly tavasszal legénybúcsúra hívták Lacit a Szentendrei úti Szarvas büfébe. Telis-tele volt a vendéglő fiatal fiúkkal, lányokkal, itt-ott feltűnt néhány korosabb óbudai. Laci felállította hangszerét, „be-lőtte” a mikrofont, és kósza dallamfutam kúszott a termen át. Habzottak a söröskorsók, spriccelt a szóda a borospoharakba, féldekas poharak csendültek koccintáskor, emelkedett a hangulat. És akkor az egyik srác belekezdett a „Hajrá, kerület!”-be, mire a csapat kórusban zengte.

– Laci bácsi, Laci bácsi! Énekeld el ezt, énekeld el azt...! – és sorjában felcsendült a dalkrónika. Annak idején a fiatalemberek gyerekek voltak, ki tudja, hogyan került elő a lelkük mélyén szunnyadó dalcsozor. De előkerült. Kiszámíthatatlanok a feledés és az újjáéledés útjai...

Sebes szél szárnyán repült el az idő Óbuda fölött. Nyakas Laci a 80. évét tapossa, az ég kegyelméből egészséges, fiatalos, ahogy mondani szokás, jó néhány esztendő letagadhat. Amint Óbuda új arcot öltött, s nem szól már a régiveretű városrész lakóiról nóta, úgy ért végére Laci óbudai dalkrónikája. A dalkrónikás pihen, letette a hangszert. Hogy előveszi-e, megszólaltatja-e, énekre fakad-e, azt csak a magasságos tudja. Vagy az sem.

„Mikor az utolsó kocsmá bezár Óbudán, / elindulok hazafelé záróra után...”

VÁCZY ANDRÁS